

Önéletrajz

(Dr. Szabó Dezső)

Hogy ezt a munkát elkezdhetem, annak értelmi szerzője, technikai szerkesztője az obsitos Kundi unokám, ezt az írógépet ideszerveztette.

1907. október 31-én születtem Nemeskeresztúron, Vas megyében. Ez a falucska a megye délkeleti csücskében van. Anyai nagyapám itt volt gazdálkodó, anyai nagyanyám mint 1848-as lengyel honvéd leszármazott volt, evangélikus, így minden zökkenő nélkül hozzámehetett a 7-8 km-re lévő legényhez, Szabó Kálmánhoz feleségül. Pár hetes koromban kerültem Szöröcsökre, ahol aztán gyermekkoromat töltöttem, itt jártam elemi iskolába. Késő őszi születésem miatt egy évvel később kerülhettem iskolába, mint a többiek. Ennek ellenére örömmel kezdtem ugrálni, mikor jóapám azzal jött haza Pápáról, hogy fölvesznek a pápai reálgimnáziumba, ha olyan jól tanulok mint eddig – apai nagyanyám gondozásában így lettem pápai diák 1919 őszén. Mind apám, mind anyám nagyon örültek ennek a fordulatnak. Én magam is táncolni kezdtem. Elemi iskolai tanítóm is nagyon örült a hírre, mert tudta, hogy nem vall szégyent. Két éven át apai nagyanyánk gondozott bennünket, 2 unokanővérem szintén iskolás korúak lettek, két éven át voltunk így, amikor nagyanyánk meghalt. Akkor anyám húga, akik Szombathelyen lakott, férje mozdonyvezető volt, mondta hogy menjük hozzájuk, ott is van gimnázium, a premontrei rendé. Így lettem harmadikos szombathelyi diák. Két évig jártam ott, akkor fordulat állt be. Egy szöröcsöki néni a fiát gimnáziumba akarta vinni, fel is költözött Pápára. Engem is hajlandó volt magukhoz venni. Így tehát 1923 őszén én is Pápára kerültem. Ettől kezdve újra pápai diák lettem, ötödikes. Már messziről látszott a kollégium homlokzatán a felirat: Istennek, hazának, tudománynak. Az épületben a gimnáziumon kívül még a ref. teológia is működött. Közel laktunk az iskolához, 5-6 perc volt mindössze, a néni jól berendezett lakást szerzett.

Apám időnként – már a Hunyadi utcában is – megjelent 2 lovas kocsinkkal és élelmiszer pótlást hozott, s amikor lerakodott, elment a kocsival a Fehérló nevű vendéglőbe s ott hagyta a kocsit és lovat a szolgálégény gondjaira bízva. Rendben is volt mindig. Így ment az életünk 4 éven át az érettségiig. Tanárainak is változtak, a tantárgyak is, míg aztán eljött nekem az érettségi ideje 1927-ben. Ne felejtsem el, hogy akkor ott az iskola előtti téren állt a város színházépülete, amelyhez emlékezetes élményem fűződik, ott volt az első színházi élmény: Mikszáth „A vén gazember” c. drámája Rózsahegyivel. Ott a tér elején volt (van) a Szabadságszobor, ahová minden évben kivonultunk március 15-én a szokásos ünnepélyt megtartani. A műsort a diákság adta (beszéd, szavalatok, énekkar).

Az érettségre aztán komolyan készültünk, amikor az írásbeli tételeket latinból – még ma is emlékszem rá, amíg átvonultunk a szomszéd termekbe, az első mondatokat folyékonyan diktáltam társaimnak, olyan könnyen ment akkor nekem a latin. A szóbeli vizsga az 1. emeleti díszteremben folyt, ötös csoportonként. Aztán következett az érettségi bál. Ezt a Griff szálló nagytermében rendeztük, diákok családjai 1-1 szobát vettek igénybe, ahol a meghívottak átöltözhettek, vagy pihenhettek, bizony reggel lett, amikor széledezni kezdtek.

Aztán jött az új életszakasz: a továbbtanulás, vagy elhelyezkedés. Alighanem tanáraimtól vettem az ötletet, hogy én is pedagógus legyek. Főleg Horváth Endre és Rab István nyelvszakosok voltak az indítók, hogy a pesti egyetem bölcsészkarára jelentkeztem. Bízam jó nyelvérzékemben, pedig sem Pápa, sem környéke nem volt német ajkú vidék. Az egyetemen aztán hamar kiderült, hogy nehéz munka vár rám, amikor német nyelvű előadásokat kellett jegyzetelnem. Még érettségi előtt 1 évvel, tehát 1926 nyarán volt, hogy a kapuvári gyógyszerész, Kenesey Pápára jött és az igazgatótól egy értelmes diákot kért, aki a fiát a nyár folyamán előkészítse polgári után a gimnáziumba különbözeti vizsgára. Szücs

Dezső osztályfőnököm engem jelölt ki, így a nyarat Kapuvárott töltöttem és a kis Feri ősszel már a pápai kollégium diákja lett.

Egyébként, amikor a vakációt otthon töltöttem, mindig kivettem a részem a munkából, kapálás, szántás, szénatakarítás, favágás, istállómunka, a Somló hegyen a szőlő kezelése, kötözés, permetezés, stb., no meg otthon a házimunkákban való részvétel.

20 éves koromban tehát elhagytam Pápát, Dunántúl Athénját, ahogy akkoriban Pápát nevezni szokták, mert Pápa valóban olyan város is volt. Júniusból szeptemberig alig lézengett 1-2 ember az utcákon, de szeptembertől júniusig nyüzsgött a sok kisebb-nagyobb diáktól.

1927 nyarán aztán Pestre vitt az utam. Jelentkeztem a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészeti karára magyar-német szakra. Pápán valakitől hallottam, hogy a Hársfa utcában van egy református diákotthon. 1927 nyarán az érettségi után odautaztam föl és eredménnyel jártam. Mintegy 50-60 egyetemista diák lakott ott egy idős gondnok felügyeletével. Itt laktam 4 éven át, amíg az egyetemi éveim tartottak. A legfőbb gond abban az időben az élelmezés volt. Szerencsémre az Egyetemi Könyvtár közelében volt az Erzsébet királyné étterem, amelynek tulajdonosa a szőrcsöki Szabó Imre bácsi volt. Ő biztosított ebédet, vacsorát, ennek ellenében az akkor kisgimnazista fiát, Imit naponta instruáltam.

A német szakon nagyon éreztem a nyelvi nehézségeket, ezért 1930 tavaszán kimenten pár hónapra Bécsbe a nyelv gyakorlása végett. Ennek nagy hasznát is vettem a további évfolyamokon.

1933-36 években mint állástalan diplomás éltem Pesten, de már nem a Hársfa utcában, hanem egy budai ház első emeletén, a Bertalan utcában. Gyakorló tanári évemet a Mester utcai Fáy András gimnáziumban töltöttem. Ezekben az években korrepetálással és magántanulók vizsgáinak előkészítésével fedeztem kiadásaimat. Nagy öröm volt, mikor 1936 nyarán a VMK beosztott a szegedi Klauzál Gábor gimnáziumba „szóbeli megállapodás alapján alkalmazott ideiglenes óraadó-helyettes tanárnak” 80 pengő havi fizetéssel. A minisztériumban közölték, hogy a túlórákért óradíjat kapok. Közben a két öcsémet is magam mellé vettem, hogy a családomon valamit könnyítsek, így aztán a kötelező 20 órából 29 lett az igazgató megértő jóvoltából.

Közben még valami személyes ügy is történt egyszer. Összetalálkoztam ott Szegeden egy tanárnővel, aki főiskolai diákotthonban volt felügyelő. Az ismeretségből barátság, majd melegebb kötődés és a vége azt lett, hogy a tanév végén (1941. VII. 3.) mint férj és feleség mentünk Kolozsvárra. Őt a főnöke (Mészöly Gedeon) vitte magával az egyetemre tanársegédnek. Így kettesben indultunk neki a kolozsvári új életnek.